
Fråga bl.a. om en socialnämnd, för att utfå en fordran, skulle ha väckt talan om ersättning hos länsrätten enligt 9 kap. 3 § socialtjänstlagen i stället för att ansöka om betalningsföreläggande

---

I en anmälan, som kom in till JO den 8 februari 2006, klagade AA på Hägerstens stadsdelsförvaltning i Stockholms kommun. Han anförde i huvudsak följande. Han hade betalat ekonomiskt underhåll för sin 18-årige son via förvaltningen. Han hade betalat räkningarna regelbundet. Efter att det, på grund av ett missförstånd, hade blivit fel med betalningen vid ett tillfälle hade förvaltningen emellertid utan förvarning lämnat saken vidare till kronofogdemyndigheten. Han hade nu fått en s.k. betalningsanmärkning. Handläggare på kronofogdemyndigheten hade lyssnat på hans berättelse men uppgett att för att registreringen skall kunna tas bort måste stadsdelsförvaltningen bekräfta att det rör sig om ett missförstånd. Han hade nu under två års tid skickat flera brev, ringt och försökt boka tid med handläggare på stadsdelsförvaltningen utan att komma till något resultat.

Efter företagen utredning anförde *JO André* i ett beslut den 31 januari 2007 följande.

Bedömning**Förutsättningarna för att ansöka om betalningsföreläggande**

I 8 kap. 1 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) anges bl.a. att om ett barn genom socialnämndens försorg får vård i ett annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader enligt grunder som regeringen föreskriver. – Av 9 kap. 3 § socialtjänstlagen framgår bl.a. att om socialnämnden vill föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap. 1 § andra stycket, skall talan väckas hos länsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom.

I 5 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning anges bl.a. att om enligt någon särskild föreskrift en tvist angående en förpliktelse skall tas upp av en annan myndighet än tingsrätt, kan saken prövas enligt denna lag endast om det finns bestämmelser som medger sådan prövning. Några sådana bestämmelser finns inte såvitt avser regleringen i 9 kap. 3 § socialtjänstlagen.

Det är således inte möjligt för socialnämnden att ansöka om betalningsföreläggande för att på så sätt försöka få betalt för en fordran som avser ersättning för kommunens kostnader för vård av ett barn utanför det egna hemmet. Om den enskilde inte betalar frivilligt i dessa fall är nämnden hänvisad till att väcka talan hos länsrätten. Av stadsdelsnämndens remissyttrande har emellertid nu framkommit att den i ärendet aktuella fordran inte avsåg ersättning för kommunens kostnader för vård av BB. Det har därför inte funnits något formellt hinder mot att ansöka om betalningsföreläggande beträffande den fordran som nämnden vid den tidpunkten ansåg sig ha mot AA.

Något om den rättsliga grunden för nämndens ekonomiska krav mot AA
Stadsdelsförvaltningen fortsatte att framställa månatliga ekonomiska krav mot föräldrarna även efter det att vården av sonen BB hade upphört. Det har inte närmare framkommit på vilken rättslig grund dessa krav framställdes. Möjligen har avsikten varit att förvaltningen delvis skulle kompenseras av föräldrarna för det försörjningsstöd som förvaltningen utbetalade till BB. Socialtjänsten har emellertid inte möjlighet att kompensera sig för utbetalat bistånd på ett sådant sätt. I denna del uppkommer onekligen frågor om förvaltningens handläggning. Det kan också med fog ifrågasättas varför det tog så lång tid från det att föräldrarnas ansvar för vårdkostnaderna upphörde till dess att frågan om hur de skulle fullgöra sitt försörjningsansvar löstes. Jag finner emellertid inte tillräckliga skäl att närmare utreda detta och lämnar därför saken.

Handläggningen i samband med den obetalda fakturan avseende juli 2004
I oktober 2003 inleddes vid förvaltningen en utredning av hur föräldrarna skulle fullgöra sitt försörjningsansvar gentemot BB. Han läste då vid ett gymnasium på annan ort och synes regelbundet ha beviljats försörjningsstöd. Först i juli 2004 – vilket dröjsmål, som nämnts ovan, i sig väcker frågor – kom förvaltningen fram till att föräldrarna visserligen var fortsatt underhållsskyldiga för sin son men att de inte hade någon rättsligt grundad skyldighet att betala någon ersättning till nämnden.

I augusti 2004 skickade stadsdelsförvaltningen likväl en faktura till AA avseende juli 2004. AA betalade inte den fakturan och det ledde slutligen till att ett av förvaltningen anlitat inkassoföretag ansökte hos kronofogdemyndigheten om betalningsföreläggande. Kronofogdemyndigheten förpliktade i sitt utslag AA att betala skulden. AA bestred inte betalningsföreläggandet och ansökte inte heller om återvinning av utslaget, men nämnden har själv i sitt remissvar uttalat som sin bedömning att det inte fanns någon saklig grund för förvaltningen att rikta krav mot honom på det sätt som skedde för juli 2004 och att kravet var felaktigt. För AA har det inträffade inneburit en s.k. betalningsanmärkning.

Såvitt framgår av nämndens remissvar förekom det under hösten 2004 vissa kontakter mellan förvaltningen och AA:s familj som ledde till ställningstaganden från förvaltningens sida i frågan om kravet skulle kvarstå eller inte. Förvaltningen synes inte ha dokumenterat några kontakter med AA i tiden efter kronofogdemyndighetens utslag i januari 2005. Det som AA har anfört ger dock

vid handen att han löpande gjorde fruktlösa försök att på olika sätt etablera en kontakt med förvaltningen för att nå fram till en lösning i saken. Mot bakgrund av att det redan sommaren 2004 hade slagits fast att AA i och för sig inte hade någon skyldighet att betala ersättning till nämnden, nämndens nuvarande ställningstagande att det krav som föranledde kronofogdemyndighetens utslag var felaktigt framställt och den uppenbara olägenhet som betalningsanmärkningen har inneburit för AA, framstår händelseutvecklingen sammanfattningsvis som i hög grad otillfredsställande.

Jag noterar att stadsdelsnämnden med anledning av det inträffade har sett över sina rutiner för hantering av föräldrars ersättning till kommunen. Jag har också inhämtat den upplysningen att stadsdelsförvaltningen numera har haft kontakt med kronofogdemyndigheten och inkassoföretaget i anledning av betalningsanmärkningen mot AA.